

Krokoiet (PbCrO₄)

door W.J. Lustenhouwer

Krokoiet is een monoklien, prismatisch mineraal, met een hardheid van 2,5 - 3 en een soortelijk gewicht van 6. De breuk is schelpachtig tot ruw, het uiterlijk is fel oranje-rood tot oranje, soms rood of geel. Het mineraal heeft een diamant- tot glasglans, het is doorschijnend tot doorzichtig. De habitus is gewoonlijk lang-prismatisch evenwijdig aan de c-as, de doorsnede van de kristallen is rechthoekig en soms hol; ze zijn meestal gestreept //c-as door parallelvergroeiing van afzonderlijke kristallen.

Krokoiet komt voor als secundair mineraal in de oxydatiezone van loodertsen waar tevens chroom voorhanden is, gewoonlijk samen met cerussiet, pyromorfiet, wulfeniet, vanadinit, e.a. De naam is afkomstig van het Griekse krokos = krokus of saffraan, vanwege de kleur.

Vindplaatsen liggen in de USSR (Oeral), Brazilië, Filippijnen, USA, Roemenië, Zimbabwe en Australië (Dundas-district, Tasmanië).

Krokoiet werd in het midden van de 18e eeuw voor het eerst gevonden in het Beresov-district bij Sverdlovsk in de Oeral (USSR) (Lomonosov: "Rotbleierz von Beresov"; Grundlage der Metallurgie 1, 44, 1763).

Vauquelin ontdekte in 1797 het element chroom in dit mineraal van deze vindplaats.

Hoewel krokoiet in verschillende landen wordt gevonden, komen de mooiste stukken — en ook het handstuk dat afgebeeld is op de voorplaat — nog steeds van het Dundas-district op het Australische eiland Tasmanië. Zilverhoudende lood-zinkertsen bevinden zich hier, met sideriet als belangrijkste gangmineraal, in Paleozoïsche serpentiniten. Deze gesteenten bevatten plaatselijk concentraties van kleine chromiet-kristallen, die het chroom leverden voor de vorming van krokoiet in de oxydatie-zone van de ertsen, naast chroom-mineralen als stichtiet, barbertoniet en chroomhoudende cerussiet. De meeste sideriet is in de oxydatiezone omgezet in meestal aardachtige limoniet, waaruit de kristallen van secundaire mineralen als cerussiet, pyromorfiet, anglesiet, etc. meestal beschadigd te voorschijn komen. Iets lager, in holtes in de harde, mangaanhoudende "ijzeren hoed", worden gave kristallen, vaak met eindvlakken, van vooral krokoiet gevonden, die schitterend afsteken tegen de ondergrond die met een laag okerkleurige, poederige limoniet bedekt is.

De eerste vindplaats op Tasmanië is officieel de Heazlewood mijn (1895) in het Zeeham-Heazlewood zilver-lood-mijndistrict, dicht bij de westkust van het eiland. Het is echter waarschijnlijk dat al eerder krokoiet uit het Dundas-district (genoemd naar het inmiddels verlaten mijnwerkersstadje Dundas) naar Zeeham vervoerd werd om als flux in de smelters te worden gegooit. Veel schitterende kristalgroepen, volgens overleveringen met kristallen tot ongeveer 25 cm lengte, zullen op deze manier verloren zijn gegaan.

De meeste oude mijnen in het district zijn tegenwoordig gesloten en vervallen of staan onder water, terwijl de dumps veelal zijn afgegraven voor de winning van het er nog in aanwezige zink. Sommige mijnen worden op kleine schaal alleen nog voor de winning van mineralen voor verzamelaars geëxploiteerd (bijvoorbeeld Adelaide-, Red Lead-, Platt-, Kapi- en Noord-, Zuid- en West-Comet-mijnen).

Door de sterk gestegen zilverprijzen wordt incidenteel en meestal op kleine schaal een oude mijn nog weer in exploi-

tatie genomen. Zo nu en dan worden dan ook nieuwe krokoietvondsten gemeld. Het ziet er echter naar uit dat de opbrengst langzamerhand steeds minder zal worden, terwijl de explosieve groei van het aantal mineralenverzamelaars de spoeling toch al steeds dunner maakt. Tot slot nog een opmerking over de algemene verwarring rond de namen van toch zo beroemde vindplaatsen. In Werner Liebers "Der Mineraliensammler" vond ik de volgende vindplaatsbeschrijving: "Tasmanien. Im nord-westlichen Teil der Insel beim Ort Adelaide im Bezirk Dundas die Proprietary Mine am Mount Zeeham ...". Uit de door mij geraadpleegde beschrijving door een inwoner van Tasmanië, die zelf ter plaatse is geweest, blijkt Adelaide de naam van een mijn in het Dundas-district en Zeeham de naam van een stad daarbuiten. Op de door hem getekende kaart van het district komen de namen "Mount Zeeham" en "Proprietary Mine" niet voor.

Geraadpleegde literatuur:

Dana's System of Mineralogy vol. II — C. Palache, H. Berman en C. Frondel;
Mineralogical Record vol. 3 (1972) nr. 3, en idem, vol. 8 (1977) nr. 1.

